

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Шамота Олександр Володимирович

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОДНОСТАТЕВИХ ПАРТНЕРСТВ В УКРАЇНІ:
ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ. 118

Боярчук Михайло Вікторович

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ ПРО СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ. 121

Вовчок Руслан Володимирович

ЗАХИСТ ПРАВ ЗАМОВНИКА ТА ВИКОНАВЦЯ У ДОГОВОРАХ ПРО НАДАННЯ
ІТ-ПОСЛУГ. 126

Гнатенко Сергій Сергійович

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ
ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ. 129

Гнатюк Дмитро Володимирович

ДОГОВІР ДАРУВАННЯ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ. 134

Коваленко Сергій Олегович

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. 138

Новиченко Михайло Юрійович

ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ ЯК КАТЕГОРІЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА: ОНТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ. 143

Романовський Денис Сергійович

ВПЛИВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ НА МАЙНОВІ ПРАВА ЛЮДЕЙ
ПОХИЛОГО ВІКУ. 145

Стрілець Михайло Ігорович

СПОСОБИ ТА МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СТОРІН В УМОВАХ ІНТЕРНЕТ-
СЕРЕДОВИЩА: ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР. 148

Тітова Аліна Олексіївна

КОНЦЕПЦІЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА МАНІПУЛЯЦІЮ ІНФОРМАЦІЄЮ В
ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ. 150

Шипков Єгор Олексійович

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ. 154

Якушев Станіслав Ігорович

КОМПЕНСАЦІЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (НА
ПРАКТИЦІ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ). 156

СЕКЦІЯ 14. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Голубева Неллі Юрійвна

РОЗПОДІЛ СУДОВИХ ВИТРАТ МІЖ СТОРОНАМИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ США. 160

Андронов Ігор Володимирович

ФОРМУЛЮВАННЯ ПОЗОВНИХ ВИМОГ ТА ЇХ ОЦІНКА СУДОМ. 163

Волкова Наталія Василівна

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ЗАКОННИХ ПРЕДСТАВНИКІВ У ЗАХИСТІ ПРАВ МАЛОЛІТНІХ ТА
НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ. 165

Бут Ілля Олександрович

ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО ВІДПОВІДАЧА У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ
ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ. 169

Дрогозюк Крістіна Борисівна

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ. 173

Ліопол Інна Михайлівна

АПЕЛЯЦІЙНИЙ ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ У СВІТЛІ
СТАНДАРТІВ СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ. 177

2. Gramiak R. Civil Law status of digital assets: challenges of legal regulation. Law and International law. *Ricerche scientifiche e metodi della loro realizzazione: esperienza mondiale e realtà domestiche*: VII International Scientific and Practical Conference (June 6, 2025; Bologna, Italy). DOI: 10.36074/logos-06.06.2025.023

3. Hui Y. On the Existence of Digital Objects Publisher: University of Minnesota Press, 2016. 226 p.

4. Blok V. Philosophy of Technology in the Digital Age The datafication of the World, the homo virtualis, and the capacity of technological innovations to set the World free: Inaugural lecture upon taking up the position of Personal Professor of Philosophy of Technology and Responsible Innovation at Wageningen University & Research on 7 September 2023. URL: <https://philpapers.org/archive/VINPOT.pdf>

5. Leiser Mark R. From 'The Law of the Horse' to Digital Law: Navigating the Philosophical Foundations of a Digital Rule of Law. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5207813>

6. Emerich V. Y. Property and Intangible Assets in Civil and Common Law. *Les Cahiers du droit*. 2018. Vol. 59. № 2. P. 329-491.

Ключові слова: онтології, цифрова філософія, цифрові об'єкти цивільного права, віртуальне середовище, криптовалюта, блокчейн.

Key words: ontologies, digital philosophy, digital objects of civil law, virtual environment, cryptocurrency, blockchain, blockchain.

Романовський Денис Сергійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри приватного права*

ВПЛИВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ НА МАЙНОВІ ПРАВА ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Запровадження воєнного стану в Україні спричинило не лише обмеження окремих конституційних прав, а й суттєву трансформацію механізмів реалізації приватноправових інтересів. На нашу думку, можливо констатувати, що в умовах війни право частково перестає функціонувати у «стабільному режимі» і переходить у стан адаптивності, де пріоритет надається безпеці, обороні та публічному інтересу. Це неминуче позначається на ефективності реалізації майнових прав.

У цьому контексті особливу увагу привертають люди похилого віку як соціально вразлива категорія, для якої стабільність майнових прав має ключове значення для забезпечення базових умов існування. Адже за різними даними, не менш як чверть населення України можливо віднести до категорії людина похилого віку.

При цьому йдеться не стільки про право власності як таке, скільки про майнові права у вузькому розумінні – тобто права, пов'язані з майном, але відмінні

від права власності (права вимоги, користування, забезпечувальні та соціально-майнові права). Саме вони є найбільш залежними від ефективності правових інститутів і тому першими зазнають негативного впливу в умовах воєнного стану.

З огляду на проведені розвідки [1, с. 134-148; 2, с. 411-430; 3], майнові права людей похилого віку мають комплексний характер і охоплюють декілька взаємопов'язаних блоків:

- зобов'язальні права (право на отримання утримання, виплат, виконання договорів);
- права користування чужим майном (зокрема за договорами довічного утримання, найму, сервітутами);
- спадкові права (як активні – право на спадкування, так і пасивні – право на забезпечення з боку спадкоємців);
- соціально-майнові права (пенсії, допомоги, інші виплати).

Враховуючи зазначене, важливо також зазначити, що їх спільною ознакою є те, що вони:

- реалізуються через процедури (судові, адміністративні, нотаріальні);
- мають відносний характер (залежать від поведінки інших осіб або держави);
- є критично важливими для забезпечення життєдіяльності осіб похилого віку, особливо в період воєнного стану.

В контексті захисту майнових прав людей похилого віку, воєнний стан об'єктивно змінює режим функціонування державних інституцій через обмеження доступу до правосуддя, ускладнення роботи нотаріату, виникнення перебоїв у функціонуванні державних реєстрів, неспроможність держави забезпечити своєчасний соціальних захист. Для людини похилого віку це означає не просто «незручність», а фактичну втрату можливості реалізувати свої майнові права. Наприклад, неможливість своєчасно оформити договір довічного утримання або встановити факт смерті близької особи на тимчасово окупованій території.

Суттєвий вплив воєнний стан має і на зобов'язальні правовідносини, які є однією із форм реалізації майнових прав людей похилого віку. Так, можливо виділити такі форми впливу:

- фактична неможливість виконання, наприклад переїзд набувача за договором довічного утримання до іншої місцевості, втрата доходу аліментодавцем – родичем людини похилого віку;
- юридичні перепони, а саме обмеження доступу до суду, зупинення провадження по судовому або виконавчому провадженню з підстав, що витікають із запровадженням воєнного стану тощо.

Одним з найруйнівніших факторів є вплив тимчасової окупації та переміщення населення. Можливо стверджувати, що на тимчасово окупованих територіях правова система України фактично не діє. Тому, люди похилого віку не можуть реалізувати або захистити свої майнові права та виникає правова невизначеність. Адже досі не розроблений механізм щодо визнання деяких доку-

ментів виданих на тимчасово окупованій території (народження, смерті, шлюбу, розлучення), не запроваджено процедуру конвалідації правочинів вчинених на тимчасово окупованій території або спеціальний режим їх верифікації. На нашу думку, відсутність зазначених законодавчих змін на рівні держави віддаляє від України громадян, які залишилися на тимчасово окупованій території, втрачається правовий зв'язок з державою. Особливо таких змін потребують люди похилого віку, які несуть в собі, в тому числі історичну національну пам'ять.

Проблематика тимчасово переміщених осіб – людей похилого віку, зводиться до таких основних проблем, як втрата документів, складність підтвердження правового статусу, розрив договірних та спадкових зв'язків з родичами, що лишилися на тимчасово окупованій території.

Також, воєнний стан призводить до ослаблення сімейно-правових гарантій. Сім'я традиційно виступає ключовим неформальним гарантом майнових прав людей похилого віку. Проте вплив воєнного стану призводить до погіршення працездатності зазначеної моделі гарантій прав людей похилого віку. Серед основних причин такої ситуації можливо виділити міграцію та мобілізацію населення, економічну нестабільність, бойові дії.

Виходячи із зазначеного, можливо прийти до висновку, що унаслідок ослаблення приватноправових механізмів держава стає основним гарантом реалізації майнових прав. Це проявляється у домінуванні соціальних виплат як основного джерела доходу та збільшенні ролі органів соціального захисту. Проте через проблеми, що об'єктивно зумовлені воєнним станом держава не може у повній мірі забезпечити потреби людей похилого віку. Тому, подальші розвідки майнових прав людей похилого віку в умовах воєнного стану є актуальним та потребують системного підходу.

Список використаних джерел:

1. Сімейні (родинні) цінності перед викликами гібридної війни: правові проблеми: колективна монографія / за заг. ред.: Є. Харитонова, О. Харитонової, І. Давидової, О. Сафончик ; НУ «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2025. С. 134-148.

2. Актуальні проблеми регулювання майнових і немайнових відносин в умовах гібридної війни через призму людиноцентричної цивілістики : колективна монографія / за заг. ред. професорів: Є. Харитонова, О. Харитонової, І. Давидової, О. Сафончик. Одеса : Фенікс, 2025. 512 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.29619>

3. Романовський Д. С. Договір довічного утримання в умовах воєнного стану. *Часопис цивілістики*. 2024. Вип. № 53. URL: <https://doi.org/10.32782/chc.v053.2024.6>

Ключові слова: майнові права, люди похилого віку, воєнний стан, тимчасово окуповані території, внутрішньо переміщені особи, правовий захист.

Key words: property rights, elderly persons, martial law, temporarily occupied territories, internally displaced persons, legal protection.